

Sanat säilyttävät muistoja

Suomen kuten muidenkin luonnollisten kielten sanasto koostuu eri-ikäisistä aineksista. Ikivanhoista perussanoista ei kukaan pysty sanomaan, miten ne ovat syntyneet, mutta on myös sanoja, joille löytyy historiasta selvä selitys. Keksintö voi saada nimen keksijänsä mukaan. Hyviä esimerkkejä ovat amerikkalaisen tilastotieteilijän George *Gallupin* kehittämä mielipidetutkimus, saksalaisen fyysikon Wilhelm *Röntgenin* kuvausmenetelmä ja belgialaisen musiikkimiehen Adolphe *Saxin saksofoni*. Myös monien mittayksiköiden nimet, kuten *ampeeri*, *celsius* ja *watti*, perustuvat keksijöiden sukunimiin.

Sanoihin voidaan sisällyttää tietoisesti historiallisia muistoja. *Olympialaiset* saivat nimensä antiikin ajan merkittävimmistä urheilukilpailuista, joita järjestettiin neljän vuoden välein ylijumala Zeuksen kunniaksi *Olympian* lehdossa. *Maratonjuoksu* muistuttaa ateenalaisten ja persialaisten taistelusta *Marathonin* tasangolla. Sieltä voittoviestin tuojalla oli juoksumatkaa Ateenaan runsaat 42 kilometriä.

Sanasto ei välttämättä muutu, vaikka työtavat ja tekniikka kehittyvät. *Puu*-sanasta johdettu *puida*-verbi on syntynyt siihen aikaan, kun viljanjyvät hakattiin irti oljista puisella varstalla. Myöhemmin samasta verbistä on johdettu tarkoitukseen kehitellyn työkoneen nimitys *puimuri*. Lisäksi *puida*-verbiä käytetään vertauskuvallisesti asioiden pohtimisesta. *Pohtiminen* puolestaan on alkuaan tarkoittanut viljanjyvien puhdistamista akanoista.

Filmitähdistä puhutaan ja elokuvan tekemistä sanotaan edelleen *filmaamiseksi*, vaikka käytetään digitaalista tallennustekniikkaa filmikameran asemesta. *Filmaaminen* voi tarkoittaa myös näyttelystä, esimerkiksi teeskennelystä loukkaantumista jalkapallokentällä. Sähköautosta löytyy *kaasupoljin*, vaikka menopelissä ei käytetä enää kaasuntuuvaa polttoainetta. *Nauhuri* on muisto ajoilta, jolloin ääntä tallennettiin magneettinauhalle, ja *nauhoittamisesta* puhuttiin vielä sittenkin, kun käyttöön tulivat *diginauhurit*. Langattomassa *verkossa* on jäljellä enää verkon idea, harvaa lankakudosta muistuttava rakenne.